

ВИСНОВОК

творчого керівника, заслуженого діяча мистецтв України, кандидата філософських наук, професора, завідувача кафедри струнно-смичкових інструментів Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського

ПОЛЯНСЬКОЇ КАТЕРИНИ ВАЛЕРІЇВНИ

та наукового консультанта, кандидата мистецтвознавства, професора кафедри теорії музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського

СУМАРОВОЇ ВІРИ ГРИГОРІВНИ

про творчий мистецький проєкт та його наукове обґрунтування аспірантки творчої аспірантури кафедри струнно-смичкових інструментів Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського

ЯРОПУД НАТАЛІ ВІКТОРІВНИ

«ЖАНР ПОДВІЙНОГО КОНЦЕРТУ В ЕВОЛЮЦІЇ ВІОЛОНЧЕЛЬНОГО ВИКОНАВСТВА»

поданий до захисту на здобуття ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

У процесі роботи над творчим мистецьким проєктом «Жанр подвійного концерту в еволюції віолончельного виконавства» на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» аспірантка Наталя Вікторівна Яропуд проявила себе як талановита, творчо зріла особистість, професіонал високого ґатунку. Її мистецька діяльність органічно поєднує інтелектуальність та яскраву емоційність, творчу волю та логіку у побудові концертних програм. Аспірантка не шукає легких шляхів, про що свідчить обрана тема творчого мистецького проєкту, який вимагав наполегливої праці, творчих підходів, зацікавленості, а також великих організаційних зусиль, що в підсумку дали можливість досягнути високих результатів. Найвищий професійний рівень фахової підготовки, який здобула Н. Яропуд під час навчання в класі віолончелі у найкращих викладачів (професора Вадима Сергійовича Червова, доцента Івана Йосиповича Кучера, професора Люка Ешліманна (Швейцарія, Невшатель),

професора Катерини Валеріївни Полянської) та багатий виконавський досвід аспірантки дозволили не тільки належним чином розкрити композиторський задум різних за стилем зразків подвійних концертів минулих епох та сучасності, гармонічно вибудувати концертні програми, що репрезентують найбільш показові, еталонні зразки жанру, але й виявити у своїй інтерпретації спектр художньо-технічних еволюційних процесів віолончельного виконавства від Бароко до сучасності.

Особливо цікавою та водночас творчою і відповідальною була аналітично-виконавська робота над Подвійним концертом для скрипки та віолончелі з оркестром Віталія Кирейка (*ля мінор*, ор. 65). Проведена Н. Яропуд реставрація рукопису авторського тексту на основі збережених сольних голосів з партією фортепіано та аудіозапису оркестрової версії твору у виконанні видатних українських музикантів Олексія Горохова (скрипка) та Вадима Червова (віолончель) з симфонічним оркестром Українського радіо під керівництвом Святослава Литвиненка (зробленого у 1977 р.) дала змогу відродити його у концертному просторі України, ввести у науковий обіг як показовий зразок жанру в українській музиці. У власній інтерпретації твору Н. Яропуд використала виконавський досвід видатних українських музикантів, продовжила найкращі традиції української віолончельної школи. Повернення до концертного життя цього унікального твору, в якому поєднано глибини музичного змісту та ясної форми, яскраво проявлені інтонаційні, ладо-гармонічні ритмічні особливості українського фольклору, в якому повною мірою розкрито виразові можливості скрипки та віолончелі, безумовно, свідчить про патріотичність аспірантки, її прагнення активно пропагувати українську віолончельну музику.

Вибір тематики творчого мистецького проєкту Н. Яропуд зумовлюється актуалізацією дослідження жанру подвійного концерту за участю віолончелі, пов'язаний з виявленням специфіки виконання подвійних концертів різних епох. Отже, об'єктом дослідження наукового обґрунтування творчого мистецького проєкту були обрані подвійні концерти за участю віолончелі періоду XVII – першої чверті XXI століть, які розглядалися в аспекті жанрово-стильової еволюції жанру та розвитку віолончельного виконавства. Новаторство виконавської творчої складової проєкту полягало у тому, що здійснена аспіранткою реставрація рукописів подвійних концертів композиторів різних епох (А. Вівальді, В. Кирейка, Дж. Солліми) дали змогу дослідити та визначити важливі жанрово-стилістичні особливості виконання творів від Бароко до сьогодення.

Дослідницька складова творчого мистецького проєкту Н. Яропуд відповідає всім вимогам до науково-творчої роботи такого типу. Наукова праця містить анотацію (українською та англійською мовами), вступ, два розділи з

підрозділами, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел (94 позиції) та п'ять додатків, які надають додаткову цінність науковій праці аспірантки. Вперше створено систематизований перелік подвійних та потрійних концертів за участю віолончелі періоду XVII – першої чверті XXI століть; класифікаційні таблиці, що ілюструють: різновиди інструментальних концертів за кількісним співвідношенням солюючих інструментів; подвійні концерти за тембральними ознаками інструментів; за авторством подвійних концертів (композитор; композитор-виконавець; виконавець-композитор); жанрово-стильові моделі подвійних концертів за участю віолончелі XVII – першої чверті XXI століть. Загальний обсяг роботи становить 5.8 авторських аркуша (128 сторінки), з них основного тексту – 4.3 авторські аркуші (95 сторінок).

У вступі сформульовано об'єкт, предмет, мету й завдання роботи, обґрунтовано актуальність і новизну досліджуваної тематики.

У першому розділі розглянуто: виникнення жанру інструментального (подвійного) концерту; втілення принципу концертності з висвітленням естетики епохи Бароко, формуванням музичної мови та особливостей віолончельного виконавства; зародження ідеї ансамблевої сольної гри в *Concerto grosso*, яка згодом стане моделлю концертування в Подвійних концертах А. Вівальді для скрипки, віолончелі, струнних та чембало (*фа мажор*, RV 544) та для двох віолончелей, струнних та чембало (*соль мінор*, RV 531), що детально аналізуються в проекції розвитку традицій концертування та виникнення типу однотембрової дуєтності в жанрі подвійного концерту.

Другий розділ присвячено подальшій еволюції подвійного концерту періоду другої половини XVIII – XX століть: розгляду мангаймської та віденської виконавських традицій, формуванню сонатно-симфонічного циклу нового типу та сучасної жанрової моделі класичного концерту для сольного інструменту з оркестром, початку симфонізації жанру. Проаналізовано *Sinfonia concertante* для скрипки та альту з оркестром (*мі-бемоль мажор*, K 364) В. А. Моцарта як показовий зразок жанру класичної доби; проаналізовано та обґрунтовано романтичну концепцію подвійних концертів для скрипки і віолончелі з оркестром Й. Брамса та В. Кирейка; виявлено жанрово-стильові тенденції сучасної транскрипції жанрової традиції *Concerto grosso* в музиці композиторів XX століття.

У висновках узагальнено результати дослідження.

Наукове обґрунтування творчого мистецького проекту виконано на високому професійному рівні. За змістом воно є завершеною кваліфікаційною науковою працею. Авторка дотрималася всіх чинних вимог щодо її оформлення, визначила і обґрунтувала актуальність, окреслила ступінь

розробки проблеми, розкрила об'єкт і предмет дослідження, визначила його наукову новизну і практичне значення, виконала всі завдання і досягла мети наукового обґрунтування мистецького проєкту.

Робота має практичну цінність, яка полягає в тому, що матеріали дослідження сприяють збагаченню української музикознавчої думки і можуть бути використані в спецкурсах історії виконавської майстерності, навчальних програмах закладів фахової освіти та практиці музикантів-виконавців.

Наукове обґрунтування доповнюється методичною розробкою спеціального курсу за темою мистецького проєкту — «Інструментальний концерт як феномен композиторської та виконавської творчості».

Усі запропоновані матеріали можуть бути використані як у концертній практиці, так і в навчальному процесі.

Творчий мистецький проєкт Наталі Яропуд «Жанр подвійного концерту в еволюції віолончельного виконавства» було представлено, зокрема, на концерті-іспиті на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва. Концерт відбувся 27.05.2024 року в Малій залі ім. О. С. Тимошенка НМАУ ім. П. І. Чайковського.

Аспірантка творчої аспірантури Н. Яропуд в повному обсязі виконала індивідуальний навчальний план щодо творчої, наукової та освітньої складових освітньо-творчої програми за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Протягом навчання у творчій аспірантурі Н. Яропуд опублікувала за темою дослідження дві статті в наукових виданнях, затверджених ДАК МОН України як фахові в галузі «Мистецтвознавство»:

1. Яропуд Н. В. Виконавська стилістика Бароко у подвійних концертах Антоніо Вівальді в умовах сучасного віолончельного виконавства / *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка / ред.-упор. М. Пантук, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря. Дрогобич : Гельветика, 2023. Вип. 67, том 2. С. 188–196.

2. Яропуд Н. В. Подвійні концерти для скрипки та віолончелі з оркестром Йоганнеса Брамса та Віталія Кирейка: жанрово-стильові виміри / *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. Київ, 2023. Вип. 138. С. 161–174.

та тези за матеріалами XXII Міжнародної науково-практичної конференції «Молоді музикознавці» у рамках IV Міжнародного науково-творчого проєкту «Музична культура сучасності: від наукового осмислення до репрезентації» (Яропуд Н. В. Подвійні концерти А. Вівальді для скрипки і віолончелі та для двох віолончелей зі струнними та континуо як об'єкт дослідження та репрезентації в сучасних умовах виконавства / Збірка тез за

матеріалами *XXII Міжнародної науково-практичної конференції «Молоді музикознавці» у рамках IV Міжнародного науково-творчого проекту «Музична культура сучасності: від наукового осмислення до репрезентації»*. Київ, 2022. С. 115–117).

Апробація результатів наукової складової творчого мистецького проекту відбулася на дев'яти наукових конференціях у таких доповідях:

1. Принципи концертування у творах А. Вівальді для скрипки і віолончелі та для двох віолончелей зі струнними та чембало: доповідь / *Програма Міжнародної науково-творчої конференції «Захід – Схід: культура і мистецтво»* (м. Одеса, 22.10. 2021 р.).

2. Подвійні концерти А. Вівальді для скрипки і віолончелі та для двох віолончелей зі струнними та континуо як об'єкт дослідження та репрезентації в сучасних умовах виконавства: доповідь / *Програма XXII Міжнародної науково-практичної конференції «Молоді музикознавці» у рамках IV Міжнародного науково-творчого проекту «Музична культура сучасності: від наукового осмислення до репрезентації»* (м. Київ, 10–12.01. 2022 р.).

3. Жанрово-стильові тенденції розвитку подвійних концертів для струнних інструментів в музиці українських композиторів: доповідь / *Програма Міжнародної науково-творчої конференції «Захід – Схід: культура і мистецтво»* (м. Одеса, 30.09–01.10. 2023 р.).

4. Джованні Солліма – «Віолончелі, вібрують!»: до визначення жанру: доповідь / *Програма Всеукраїнської наукової конференції «Національна Музична Академія України імені П. І. Чайковського: Соціокультурні виклики сучасності»* (м. Київ, 19–20.10. 2023 р.).

5. Жанр подвійного концерту для баяна та віолончелі: тембральність, особливості ансамблювання: доповідь / *Програма Всеукраїнської науково-практичної конференції «Народно-інструментальне мистецтво через призму видатних особистостей: до 120-річчя від дня народження видатного діяча мистецтв, засновника кафедри народних інструментів НМАУ імені П. І. Чайковського М. М. Геліса»* (м. Київ, 06.11. 2023 р.).

6. Подвійний концерт Віталія Кирейка для скрипки та віолончелі з оркестром: створення виконавської традиції інтерпретування видатними музикантами, професорами Олексієм Гороховим та Вадимом Червовим: доповідь / *Програма Міжнародної науково-практичної конференції «Феномен струнно-смичкового виконавства у науково-педагогічному просторі України»* (м. Київ, 15–16.11. 2023 р.).

7. Дослідження та реставрація рукописних нотних текстів в контексті сучасного виконавського віолончельного мистецтва: доповідь / *Програма XIX Міжнародної науково-практичної конференції «Українська і світова культура в умовах глобалізаційних викликів та війни»* (м. Рівне, 16–17.11. 2023 р.).

8. Еволюція жанру подвійного концерту в контексті розвитку віолончельних шкіл сучасності (до 345-річчя А. Вівальді – засновника жанру): доповідь / Програма XIII Міжнародної наукової конференції «Ювілейні та пам'ятні дати 2023 року» / Національна музична академія України імені П. І. Чайковського (м. Київ, 20–21.11 2023 р.).

9. Подвійний концерт як актуальний жанр у розвитку сучасного віолончельного виконавства: доповідь / Програма Міжнародної науково-практичної конференції «Світова культурна спадщина в умовах формування нового світопорядку» / Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. Під патронатом Національної комісії України у справах ЮНЕСКО (м. Київ, 07.12. 2023 р.).

Отже, враховуючи зазначені актуальність, наукову новизну, практичну значущість та перспективність теми, вважаємо, що науково-дослідницька та творча складові мистецького проекту «Жанр подвійного концерту в еволюції віолончельного виконавства» Наталі Вікторівни Яропуд виконані на високому професійному рівні. Творчий мистецький проект Наталі Вікторівни Яропуд відповідає вимогам МОН України та може бути рекомендовано до захисту у спеціалізованій разовій раді на присудження ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Творчий керівник
заслужений діяч мистецтв України,
кандидат філософських наук,
професор, завідувач кафедри
струнно-смичкових інструментів
Національної музичної академії України
імені П. І. Чайковського
КАТЕРИНА ПОЛЯНСЬКА

Науковий консультант
кандидат мистецтвознавства,
професор кафедри теорії музики
Національної музичної академії України.
імені П. І. Чайковського
ВІРА СУМАРОКОВА

